

SCHEIDING ROL BOA EN POLITIE VRAAGT OM ZORGVULDIGE AFWEGING

LIESBETH HUYZER EN RINUS OTTE AAN HET WOORD OVER DE BUITENGEWOON OPSPORINGSAMBTENAAR (BOA)

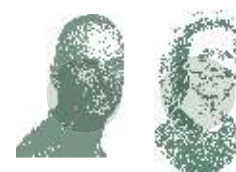
Gedurende de coronacrisis is het debat over de positie van de boa's in het stelsel van toezicht en handhaving in een versnelling gekomen. Wouter Landman en Greetje Bos gingen in op de uitnodiging van mr. Liesbeth Huyzer, plaatsvervangend korpschef, en prof. dr. mr. Rinus Otte, procureur-generaal, om hun opvatting hierover uiteen te zetten voor dit tijdschrift. Beiden staan voor een goede samenwerking tussen politie en boa's, maar pleiten ervoor om aanpassingen in de taken en geweldsmiddelen van boa's zorgvuldig af te wegen.

Wat maakt dat jullie het over dit thema willen hebben?

Huyzer “We zijn nu volop in gesprek over de positie van de boa. Maar voor je het weet, gaat het direct over het gebruik van geweldsmiddelen en domein-overschrijdend werken. Dat zijn allemaal terechte onderwerpen, maar ik vind het van belang om naar het grotere plaatje te kijken. Vanuit de politie zeggen we: de politie moet in de wijk verbonden blijven. Door de onderbezetting staat het wijkgericht politiewerk onder druk. Ik vind het een verkeerde insteek om dit gat op te vullen met boa's. Laat er geen misverstand over bestaan: wij zijn blij met de boa's, we moeten meer samenwerken en er is zeker aandacht nodig voor de mogelijkheden die boa's hebben om zich te verweren in risicovolle situaties. Maar je moet er ook overheen kijken, vanuit een rechtsstatelijk perspectief.

Hoe wil je toezicht en handhaving in Nederland inrichten? Voor het behoud van de identiteit van de politie is het wijkgericht werk cruciaal, dus de politie moet voldoende capaciteit hebben om daar aanwezig te zijn. Voorkom dat de boa een pragmatische invulling is van het gat dat is ontstaan. Dan ontstaat er opnieuw een gemeentepolitie en rijkspolitie. We hebben destijds bewust gekozen om er één politie van te maken. Dat vind ik een belangrijke boodschap, ook in aanloop naar de verkiezingen.”

Otte “Zoals in elk discours is het goed dat er spanningen zijn. Waar wil je naartoe? Daarom vinden we dit interview belangrijk. Ik vertrek vanuit het belang van het stelsel. Er is decennia gewerkt aan één politieorganisatie. Dat is er uiteindelijk gekomen en dat is uniek. Het geweldsmonopolie is van de politie en dat wil het openbaar ministerie graag zo houden.

Over de auteurs

Dr. Wouter Landman is bestuurskundige met als specialiteit veiligheid, www.bureaulandman.nl. Mr. Greetje Bos is wethouder Leefbaarheid, Wijkveiligheid, Financiën en Energie in de gemeente Breda.

Liesbeth Huyzer

Ik wil geen splijtzwam in het bestel. Ik begrijp dat de inzet voor leefbaarheid moet worden geborgd. Ik maak me wel zorgen over de polarisatie rondom dit onderwerp. De claims die worden gedaan voor het handhaven bij meer overtredingen, de geweldsmiddelen. Dat soort claims worden volgens mij niet gedaan vanuit het rechtsstatelijk belang en vanuit het belang van het bestel. We moeten beseffen dat het gaat over de openbare orde versus strafrechtelijke handhaving. Men vraagt zich af: 'Kan een boa niet gewoon kleine verkeersovertredingen zelf bekeuren?' Maar als iemand twintig kilometer te hard rijdt in een wijk, dan is dat een behoorlijke gevaarstelling, dan zit je in het strafrechtelijke domein.

De boa moet geen soort nieuwe gemeentepolitie worden

In de discussies over de pilots met de korte wapenstok vraagt men: 'Is het een verdedigings- of aanvalswapen?' Maar het gaat mij erom: hoe komen we met zorgvuldigheid en oog voor alle belangen tot een evenwicht waarbij de nationale politie geen schipbreuk lijdt en de handhaving wordt verbeterd?

Daar zijn wel ideeën over. Je kunt de boa's onderdeel maken van de Politiewet of kijken naar andere mogelijkheden om een volgende stap te zetten. We hebben daar tijd voor nodig. Wat ik lastig vind, is dat het snel moet en liefst gisteren. Dat kan niet. Er is een halve eeuw gewerkt aan een politiebesteding. Je kunt het wel aanpassen, maar met zorgvuldigheid. Daarom willen we er regie op hebben."

Huyzer "De politie wil niet, zo komt het over. Maar dat is het niet. We willen erboven han-

gen: Wat is de ontwikkeling die we zien? Waar doe je goed aan en hoe zorg je voor goede rechtstatelijke waarborgen? We willen niet in een polariserend debat terechtkomen."

Hoe zien jullie de scheiding tussen het werk van de politie en dat van de boa?

Otte "Vanuit het stelsel bezien moet de politie alles doen waar het gaat om handhaving van strafrechtelijke bepalingen. Maar dan speelt meteen: 'Die kunnen niet allemaal worden gehandhaafd.' Het bestel is in bijzondere wetten uit de klauwen gegroeid. Dat heb je nu eenmaal in zo'n fijnmazig georganiseerde samenleving. Daar kun je als politie niet allemaal op lopen, nog los van het handhavingstekort. Naast handhaving van strafrechtelijke bepalingen heb je leefbaarheid. Wijken moeten leefbaar zijn. Daar kun je boa's voor inzetten. Daar zit dus ook de begrenzing in. Als je verder wilt gaan in handhaving, dan praat je over een ander bestel voor de boa's. Dan moet het in de Politiewet en heb je meer professionalisering nodig. Dat is geen dedain ten opzichte van de boa's. Je moet erop letten wat wel en niet kan. Bijvoorbeeld: als een boa iemand met een wapenstok verwondt, dan kun je een klacht en schadeclaim krijgen. De burgemeester zit dan in een dubbelrol; die is niet alleen werkgever, maar zit ook in de driehoek. Je moet het dus doordenken op de juridische merites. Daarom houd ik een pleidooi voor behoedzaamheid en zorgvuldigheid en dus tijd nemen. Het gaat om belangrijke politieke vragen. Het gaat niet alleen om geld, maar ook om het bestel."

Huyzer "Wat me raakt vanuit het perspectief van de boa's is de vraag op welke wijze je gezaghebbend op straat kunt zijn? Ik vind dat we op zichzelf een heldere taakverdeling hebben. De boa voor bestuursrechtelijke handhaving in het domein van leefbaarheid en de politie voor strafrechtelijke handhaving. Maar in de praktijk zijn er overloopgebieden. Ik snap het heel goed: je ziet als boa een auto tegen de richting in rijden en dan kijken burgers naar je met de vraag: 'Wat doe je eraan?' De vraag is of je dat moet oplossen door de taken van de boa's te verbreden. Dan kom

je in het strafrechtelijke domein terecht en daar komen veel aspecten bij kijken. Dat regel je niet zomaar. Nog los van de vraag of het wenselijk is. Daarom zoeken wij het in samenwerking. We gaan nog veel te veel gescheiden de straat op. Wij zeggen wel: 'Bel ons en we zijn er', maar als er tegelijkertijd veel meldingen komen waar we naartoe moeten, dan lukt het ons niet altijd om er snel genoeg te zijn. Dus hoe laten we dan aan de burger zien dat we één geheel vormen met onderscheiden taken? Daar zien we in diverse gemeenten prachtige voorbeelden van. In die gevallen krijg je ook geen verzoeken van boa's om geweldsmiddelen. We moeten ook onderkennen dat die samenwerking op veel plekken nog minder op orde is. Daar hebben we een been bij te trekken. We moeten oppassen dat we de discussie teveel voeren vanuit belemmeringen en beperkingen, terwijl het moet gaan om wat de burger nodig heeft en wat we samen willen bieden in termen van een veilige en leefbare omgeving voor die burger."

Hoe kijken jullie aan tegen de klachten vanuit sommige gemeenten dat de aanrijtijden te lang zijn waardoor boa's niet kunnen rekenen op adequate back-up als het uit de hand loopt?

Huyzer "Dit vind ik het mooie aan de pilots. Er zijn specifieke situaties waar die aanrijtijden gewoon niet haalbaar zijn en zie dat onder ogen. Hebben we dat goed geregeld? Maar moet je het dan regelen door uitbreiding van bevoegdheden van de boa's of moet je er niet vooral voor zorgen dat de politie wordt versterkt, zodat de politie er snel kan zijn? Laten we voor dit laatste pleiten."

Otte "Als ik spreek met belangenbehartigers van de boa's, dan valt me op dat er wordt gepleit voor extra geld, want er zijn te weinig boa's voor de taken. Maar moet dat extra dan naar de boa's of naar de politie? Ik zou dan liever zien dat het naar de basispolitiezorg gaat, want die taken passen bij de reguliere politie-zorg in de wijken."

Heeft de discussie ook te maken met de mogelijkheden die de lokale over-

heid heeft om de inzet van de politie te beïnvloeden? Hoe kijken jullie hier tegenaan?

Huyzer "Zeker. We hebben het effect van de vorming van de nationale politie op de lokale verankering gezien en onderkend. Daarom hebben we in het position paper voor de aankomende verkiezingen ook gezegd: de lokale verankering van de politie mag niet verloren gaan. Dat is een groot goed van de Nederlandse politie en daarmee van onze samenleving. We willen aanwezig zijn en blijven in de wijken. Daar hebben we meer formatie voor nodig."

Opbouw van de **professionaliteit** van de boa vraagt om **geleidelijkheid**

Otte "Ik kan me voorstellen dat de lokale overheid scherper accent wil aanbrengen in de prioriteiten van de politie. De gemeente ziet het als geen ander. Maar ik ga ervan uit dat dit in de driehoek wel tot zekere wasdom komt. Meestal hoor ik uit driehoeken dat die afwegingen wel goed tot hun recht komen. Ik heb niet de indruk dat het in driehoeken niet goed wordt bediscussieerd."

Hoe kijken jullie aan tegen de gedachte van de doorlopende keten in veiligheid en leefbaarheid: inwoners – handhavers – boa's – politie en zo verder de ladder op van het geweldsspectrum?

Huyzer "Wij zijn er groot voorstander van om vanuit integraliteit naar vraagstukken

Rinus Otte

omtrent veiligheid en leefbaarheid te kijken. Maar dan moet je daar als politie ook een goede rol in kunnen spelen. Met wijkagenten en met toezicht in de wijk, daar voldoende capaciteit voor hebben. En op dat gebied zijn er twee problemen: 1. we hebben te weinig formatie, en 2. we zijn onderbezet, omdat we te laat financiële middelen krijgen om op tijd te voorzien in die vervangingsvraag. Wij hebben een meer stabiele financiering nodig.”

Er zijn meer
financiële **middelen** nodig
voor de **zichtbaarheid**
van de politie
in de **wijken**

Hoe kijken jullie aan tegen de professionaliteit van de boa's?

Huyzer “Boa's hebben doorgaans de opleiding 'Handhaver toezicht en veiligheid' gevolgd. Het opleidingsniveau hiervan is op onderdelen hoger dan die van politieagenten. Maar het is wel een ander type opleiding gericht op een andere taakuitvoering. Dus als je de boa's breder wilt inzetten, dan vraagt dat om zorgvuldig handelen. We hebben niet voor niets een Politieacademie waar we politieagenten gedegen opleiden. Daarin zitten twee belangrijke aspecten die echt anders zijn dan bij de boa's. In de eerste plaats: het omgaan met de discretionaire bevoegdheid, die ook belangrijk is voor de verbinding met de samenleving. En daarnaast: het geweldsmonopolie. We leiden politieagenten op om te de-escaleren. En dat is voor mij ook de aarzeling. Ik begrijp dat een boa de mogelijkheid nodig heeft om zich

te verdedigen om zo uit een gevaarstelling te komen. Maar een zorgvuldige geweldstoepassing vraagt meer dan enkel het kunnen hanteren van de wapenstok. Het gaat ook om hoe je omgaat met de bejegening van burgers, om de verantwoording over geweldsgebruik. Dus denk wel twee keer na als je boa's gaat uitrusten met geweldsmiddelen.”

Otte “Naarmate ons land als kennissamenschap steeds complexer wordt, zie je dat ook terug in wettelijke regelingen, met steeds hogere eisen. Het OM en de politie hebben al een grote opgave om op juridisch vlak bij te blijven. Het ligt onder een vergrootglas. En hoeveel te meer geldt dat dan niet voor boa's? Op bijzondere wetten hebben de boa's dit absoluut op orde. Maar daar zit het probleem niet. Het zit in de bulk, de massaliteit aan feiten, die moeilijker bewijsbaar zijn geworden, strengere eisen vanuit de rechtspraak. Als je dat wil verbeteren bij de boa's, heb je een aparte opleiding en apart budget nodig en daar wordt nu niet in voorzien. Daarom pleit ik voor de lijn van geleidelijkheid in het opbouwen van de professionaliteit.”

Hoe kijken jullie naar de pilots om de boa's uit te rusten met meer verdedingsmiddelen, zoals de wapenstok?

Otte “We volgen de besluitvorming en doen er graag aan mee. Het is geen voorbode voor hoe het wordt, maar uitproberen en kijken hoe het werkt.”

Is er een stelselherziening nodig?

Moeten we toegroeien naar een nieuwe gemeentepolitie?

Otte “Er is zestig jaar gebouwd aan een nationale politie. Ik zie dus geen gemeentepolitie ontstaan. Het kan wel leiden tot bijstelling van het stelsel, maar met behoud van de nationale politie.”

Huyzer “Nee, het stelsel staat op zichzelf goed maar heeft op onderdelen wel versterking nodig. De boa's verdienen een betere verankering in de wetgeving, vanuit hun eigen taakstelling. En de samenwerking tussen politie en boa's moet verder versterkt worden, zodat de boa's ook het gezag en waar nodig de back-up krijgen die ze verdienen.”